

OSĘKA (14) *sb*

osęka *f* (14), [**osęk** *m*].

o oraz a *jasne*.

sg N osęka (1), [**osęk**]. ◊ *A* osękę (1). ◊ *I* osęką (3). ◊ *pl* [**G** osąk.] ◊ *A* osęki (3). ◊ *I* osękami (6).
Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVIII; jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

1. *Długi drąg drewniany (czasem żelazny), zakrzywiony na końcu albo zakończony żelaznym ostrzem i hakiem; aculeus BartBydg; harpago Modrz; uncus Cn (6) : BartBydg 4b; Pierwey miewáli Ofęki gdy sie potykáli/ iádac prędko mimo nieprzyacielá zerwał go Ofęką s koniá/ v kthorych ná końcu bywály groty BielSpr 69; [rozciągnifz sieć ták izby fię podnioflá do połowice wyfokości onych ofąk od wody. Cresc 1571 626, 626; Ofęk/ Harpago. Volck Ppp3].*

Zwrot: »osękami sie zewrzeć« (1): Gdy sie iuz názáiutr bithwá ftoczyłá/ ták że sie iuz okręty ofękami zwárly/ tedy sie iedni z Rzymiány bili/ drudzy w ich okręty ony gárnce z wężmi miotáli RejZwierc 163.

Wyrażenie: »osęki żelazne« (1): oni nań [rybę cetus] wrzuczą ofęki żelazne zgęftemi zęby FalZioł IV 31c.

Szereg: »osęka abo hak na długim drągu« (1): Káždy gofpodarz v domu fwego/ niech ma drábinę y ofękę ábo hak ná długim drągu [harpagonem, hastili oblongo infixum] ModrzBaz 83v.

2. *Narzędzie tortur; catasta, eculeus BartBydg (7) : Catasta, eculeus, oszaka, genus fuit tormenti, martyrii, loze zelyazne. BartBydg 24b; Zázdrościwi ognińtymi ofękami będą tam [w piekle] drápanij/ tak ijz żádny grzéch niebędzie/ ktoryby fwé włáfné męki niemiál. OpecŻyw 191v; Przywiedzion przed Akwiliná/ ktorego [św. Floryjana] kazał bić dwá rázy kiyimi okrutnie y ofękami tárgác. BielKron 357; Iam widział że dyabli dużę mą wyrwáli ofękami z mego ciáłá/ y wzięli iá do pieklá HistRzym 97; SkarŻyw 41; [Eculeus (ofęka) est genus tormentorum Glosy I nr 48/88].*

W charakterystycznych połączeniach: osękami drapać (3), drapany, targać, wyrwać.

Wyrażenie: »osęki żelazne« [szyk 1:1] (2): Y kazano iá [Martynę] znowu zawięśić y ofękami zeláznymi drápác/ afz do kości/ y łamy kości gołe/ oftrym żelázem afz do mozgu przerażáiac [!]. SkarŻyw 21, 41.

3. *Zakrzywiony rożek, instrument muzyczny (1) : Sistrum, oszaka BartBydg 145.*

Synonimy: 1. bosak, hak.